

3

Guia de debat

Educació ambiental

Per renovar l'educació davant els reptes de la sostenibilitat

SCEA
Societat
Catalana
d'Educació
Ambiental

Ara parlem de...

Els educadors ambientals i la nostra circumstància

Qui és un educador ambiental? Què aporta a la societat? Quina imatge se'n té? Quina rellevància tenen les nostres iniciatives? Què ens cal aprendre? Quines dificultats tenim en la nostra tasca individual i col·lectiva? ...

Aquestes varen ser algunes de les nombroses qüestions referides a aquesta temàtica que es van recollir a l'inici del Fòrum. Aquesta inquietud va determinar que es decidís dedicar-hi un bloc de debat.

Al llarg del primer any del Fòrum els grups de debat han suggerit altres preguntes a l'entorn dels "educadors ambientals". Finalment, les hem agrupat en tres apartats: preguntes referides als la pràctica de l'educació ambiental; a la formació inicial i permanent dels professionals i a la situació laboral.

Tot i que les preguntes estan formulades en primera persona, és molt interessant que aquelles persones que participeu en els grups de debat i no us considereu inclosos en aquest col·lectiu, col·laboreu amb les vostres observacions i suggeriments. Segur que trobareu aquelles preguntes que per a vosaltres siguin més rellevants com a usuaris, formadors o mers observadors.

Recordeu:

Data límit per a la tramesa de la fitxa resum del tercer bloc del debat: 24 de gener del 2000

Primera trobada: 26 i 27 de febrer del 2000

Qüestions per al debat

Us recomanem que llegiu les trenta preguntes abans de començar la discussió

Referides a la pràctica de l'educació ambiental

- 1 Qui educa ambientalment?
- 2 Qui som els educadors ambientals? Ens diferenciem molt o poc, respecte d'altres col·lectius d'educadors? Som un col·lectiu amb empena? Estem compromesos amb l'entorn social on vivim? Què dirieu que ens caracteritza?
- 3 El professorat i els mestres del sistema educatiu formal, se senten educadors ambientals? Quins incentius tenen per treballar en aquest camp? Quines dificultats? Què afavoriria la seva implicació?
- 4 Com es podria ajudar a les famílies en el seu paper en l'educació ambiental? Quins recursos caldrien?
- 5 Quin paper tenim els educadors ambientals en l'acció social per fomentar models nous de desenvolupament?
- 6 Quines discapacitats detectem que tenim els educadors ambientals per afrontar la complexitat del medi social? Com podríem superar-les?
- 7 A l'hora de planificar activitats d'EA dins d'un gran projecte, les administracions ens tenen en compte, o només ens utilitzen per portar-lo a la pràctica?
- 8 En el desenvolupament d'un projecte socioambiental, caldria la intervenció d'educadors ambientals des de l'inici? Quina és la situació actual en la majoria de casos? Com es podria millorar?
- 9 En el camp de l'educació formal, si existís una bona formació en educació ambiental per part de mestres i professors, quin seria el paper dels equips i centres d'educació ambiental?
- 10 Qui regula els continguts que donen els educadors ambientals? Caldria una homologació de continguts en els diferents equips d'educadors?

- Codi ètic, manuals o índex de qualitat de les entitats/equipaments/professionals d'EA, etc...
N'hi ha? Es compleixen? Se n'haurien de crear? Qui els hauria de fer? Haurien de ser d'obligat compliment? 11
- Existeix una recerca destinada a millorar la pràctica educativa ambiental? Està ben orientada?
És aplicable i útil? 12
- Com avaluem i innovem pedagògicament els nostres programes? 13
- El valor del treball en equip, quina importància pren en el nostre col·lectiu? Els equips d'educadors ambientals, per exemple d'un equipament, com són i com haurien de ser? 14
- La multidisciplinarietat en els equips de treball, és convenient o de fet és imprescindible? 15
- Referides a la formació**
- Treballem en educació ambiental o som educadors ambientals? Tenim un sol perfil o molts? 16
- Quina formació tenim les persones que ens dediquem a treballar en EA? És suficient?
Totes les formacions són adients per treballar-hi? 17
- Quin tipus de formació inicial ha de tenir un educador ambiental? Amb quines àrees de coneixement (filosofia, pedagogia, medi ambient...)? 18
- Com garantir la qualitat de la formació dels professionals de l'EA? Caldria regular la formació?
En cas afirmatiu, com? Hauria de ser reglada o no reglada?
Hauria de ser reconeguda oficialment? 19
- Són útils per als qui els realitzen el cursos de formació existents actualment (màsters, cursos de formació ocupacional...)? 20

- 21 Què fem els que treballem en educació ambiental, individualment i col·lectiva, per aprofundir en el coneixement de models de desenvolupament sostenible?
- 22 Quin tipus de formació permanent necessita principalment el nostre col·lectiu professional? Existeix actualment? Com afavorir-la?
- 23 Com assegurar la formació pedagògica d'educadors que provenen d'altres camps del saber (naturalistes, ambientalistes...)?
- Referides a la situació laboral**
- 24 Amb quines problemàtiques laborals ens trobem els professionals? A què són degudes?
- 25 Té un valor afegit que una part del col·lectiu d'educadors ambientals sigui voluntari? Professionalització versus voluntariat... Com casar-ho?
- 26 Existeix un reconeixement social dels educadors ambientals? A què és degut?
- 27 Tenim unes condicions laborals dignes? Com podria millorar la situació?
- 28 S'hauria de crear un col·lectiu representatiu que vetllés pels interessos dels educadors ambientals (col·legi professional, gremi...)? En cas afirmatiu, quines atribucions hauria de tenir?
- 29 En quins àmbits treballem actualment els educadors ambientals? Hi ha poca o molta oferta de llocs de treball retribuïts?
- 30 I d'aquí 5 o 10 anys... Quines oportunitats professionals podria tenir aquest col·lectiu? A qui ens adreçaríem? En quins camps podríem intervenir? Quina mena de reciclatge o adaptacions hauríem de fer per aquests reptes de futur?

Fitxa resum del debat

Si us manca espai per a les respostes podeu afegir els fulls necessaris

Senyaleu aquelles qüestions que heu considerat més importants dins del debat. També podeu escriure altres preguntes que han sorgit en la discussió i que creieu que poden completar el marc general proposat.

Principals problemes detectats:

Propostes:

Si ho desitgeu, formuleu preguntes que creieu interessants de debatre en el proper bloc.

Bloc 4: *Reptes de futur*

- 1- _____
- 2- _____
- 3- _____
- 4- _____
- ... _____
- ... _____

Dades identificatives

No oblideu enviar les vostres dades juntament amb la fitxa resum del debat

Fitxa per a col·lectius

Nom del grup, associació o institució	
Adreça	
C.P.	Ciutat o poble
Telèfon	Fax
Correu electrònic	
Nom i telèfon de la persona de contacte	
Nombre de persones que han participat en el debat:	

Fitxa per a participants individuals

Nom	
Adreça	
C.P.	Ciutat o poble
Telèfon	Fax
Correu electrònic	
Professió	
Entitat	

Ara parlem de...

Els educadors ambientals i la nostra circumstància

Resultats de la diagnosi

En les qüestions proposades per al tercer bloc de debat del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental ens plantejavem qui som les persones que fem educació ambiental, com treballem, quin és el nostre paper i quin pensem que hauria de ser, quina formació tenim...

A continuació s'exposa el resum de la diagnosi efectuada pels grups de debat. Hem classificat el text en tres apartats, els mateixos en què es van dividir les preguntes proposades: la pràctica de l'educació ambiental, la formació i la situació laboral. Com en els blocs anteriors, s'han posat en lletra més gran les afirmacions i opinions més generals i en més petita els aclariments, exemples i aportacions particulars.

Després d'aquesta diagnosi trobareu un recull de 40 propostes fetes pels grups, sota els mateixos apartats que el document de la diagnosi. Hem procurat recollir totes les propostes, però per evitar repetir-ne, en alguns casos ha calgut modificar la redacció original. Sobre aquestes propostes treballarem a la Tercera Trobada del Fòrum.

En aquesta ocasió, s'ha detectat disparitat de criteris en aspectes força significatius. Caldrà debatre més a fons sobre aquests temes, per tal de poder afrontar els reptes de futur.

1. LA PRÀCTICA DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL

1.1. TOTHOM POT EDUCAR AMBIENTALMENT

L'educació ambiental no és sols tasca dels anomenats "educadors ambientals". Hi ha molts col·lectius professionals i no professionals implicats en el procés educatiu dels ciutadans, que no són necessàriament conscients de la seva responsabilitat. En són exemples els tècnics d'administracions públiques, els mitjans de comunicació, etc.

- . Educadors ambientals som tots els educadors. Caldria que aquesta característica impregnés al col·lectiu de persones que es dediquen a l'educació. Ser educador i no plantejar-se aspectes d'educació ambiental és una gran irresponsabilitat.
- . L'actuació dels centres d'educació ambiental és puntual. Per tant, si fos l'única informació o vivència que arribés als educands seria del tot insuficient.
- . Un treballador d'una fàbrica, per exemple, a través de la pràctica diària pot ensenyar als seus companys maneres de fer ambientalment més correctes.

1.2. ELS EDUCADORS AMBIENTALS TENIM MOLTS PERFILS, COSA QUE NO ÉS PAS DOLENTA

Tenim en comú un grau elevat de sensibilització i inquietuds, el fet de creure en el que fem i d'estar compromesos amb l'entorn on vivim. Pretenem provocar canvis en les mentalitats i en les maneres de viure.

Aquesta vocació de ser educador ambiental "obliga" a mantenir uns criteris, unes actituds i uns valors dins i fora de la feina, tot i que tothom té les seves contradiccions.

Ara bé, es sol associar educador ambiental a gent que treballa en escoles de natura o fent itineraris de natura.

1.3. MOLT DEL PES DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL RECAU EN L'ESCOLA

Però el professorat que realment està implicat en educació ambiental encara és una minoria. Algunes causes apuntades per aquesta inhibició són:

- . La política educativa no ajuda. Els mestres estan angoixats pel dia a dia, per haver de complir amb un programa de mínims excessiu. Veuen l'educació ambiental no com una orientació sinó com una càrrega més de continguts a afegir.
- . Els temes transversals exigeixen un treball adicional (preparació, programació,

coordinació de recursos, etc.) i el professorat motivat no se sent recolzat pel centre ni pels companys.

- . De vegades, manca informació i recursos als centres educatius.
- . Els objectius de l'educació ambiental no es comprenen. Bastants mestres estan interessats en conèixer temes de natura, però generalment no a aprofundir en la problemàtica ambiental.
- . Massa persones es dediquen a l'educació només com a sortida laboral possible. No estan motivades ni assumeixen la seva responsabilitat.

LA FAMÍLIA TÉ UN PAPER CLAU EN L'EDUCACIÓ

1.4.

Malgrat això, manquen idees de com ajudar-les a avançar en l'educació ambiental. S'haurien de crear els mecanismes que afavorissin l'acció educativa de les persones en l'àmbit domèstic.

- . Una forma de contactar amb pares/mares foren les AMPA.
- . Es pot intervenir en l'àmbit familiar a través dels escolars.
- . L'administració pot endegar campanyes de sensibilització a través dels mitjans de comunicació.

ELS EDUCADORS AMBIENTALS RECONeixEM DISCAPACITATS, DEFICIÈNCIES I DIFICULTATS PER FER LA NOSTRA FEINA

1.5.

- . Ens preocupa com fer arribar l'educació ambiental fora de l'escola, al món empresarial i a l'administració pública.
- . Manquen eines i recursos per analitzar la complexitat de la realitat.
- . Gran confusió: és difícil distingir els missatges per a la sostenibilitat del pur "marketing verd".
- . Greu manca de transparència en temes ambientals per part de les administracions, que dificulta la tasca de l'educador.
- . Dificultat en generar situacions de diàleg i de propiciar que les persones explicitin les seves inquietuds i punts de vista enlloc d'explicar i tendir a donar respostes i consignes. Potser és tan important conèixer les persones amb qui treballem com donar a conèixer els temes ambientals.
- . La baixa efectivitat de les tasques puntuals provoca frustració i afecta la maduresa dels equips.
- . El fet de no poder mantenir equips estables (contractació temporal) dificulta el desenvolupament i manteniment de projectes de qualitat.
- . S'hauria d'intervenir educativament en els processos de participació ciutadana derivats de les Agendes 21 Locals.

1.6. L'EDUCACIÓ AMBIENTAL NO ES CONSIDERA UNA EINA IMPRESCINDIBLE EN LA GESTIÓ AMBIENTAL

No se'ns acostuma a tenir en compte en el procés d'elaboració de projectes.

- . No acostumem a participar en el disseny i planificació d'intervencions educatives i interpretatives; només al final dels processos participem en el desenvolupament de programes i/o activitats concretes, dissipant-se l'efectivitat educativa que es pretén.

1.7. EL COL·LECTIU D'EDUCADORS AMBIENTALS ESTÀ POC REGULAT. AIXÒ TÉ AVANTATGES I INCONVENIENTS.

No existeix titulació ni regulacions específiques per a la pràctica de la professió. En molts àmbits no hi ha controls de qualitat ni homologació de continguts.

Aquesta situació és vista com a positiva per algunes persones, en tant que deixa molt marge a la llibertat i a la diversitat. Per contra, altres persones assenyalen els inconvenients de l'existència de programes de poca qualitat, oportunisme, disbauxa del mercat...

La qüestió ha de ser encara objecte de debat per definir cap a on volem caminar en el futur.

- . Els educadors ambientals, com a col·lectiu, estem encara buscant les nostres senyes d'identitat; procedim de formacions, experiències i sensibilitats molt diverses; cada un va definint el seu propi procés de formació en funció d'inquietuds, oportunitats, casualitats, etc. Això enriqueix el conjunt però dificulta definir el perfil i projectar-lo socialment ¿Què diem quan ens pregunten què som i què fem els educadors ambientals?
- . S'hauria de poder garantir que les ofertes d'educació ambiental tenen uns mínims de qualitat.
- . Cal discutir quina és l'estructura legal dels equipaments/equips d'educació ambiental (fundació, empresa, entitat sense ànim de lucre...). Cal marcar les normes del joc.
- . L'existència d'un codi ètic i una estabilitat laboral dels educadors, possiblement podrien donar qualitat a la tasca d'educació ambiental.

HAN DE MILLORAR L'AVALUACIÓ I LA RECERCA

1.8.

En alguns casos, la revisió de programes funciona força bé. Ara bé, la innovació suposa sempre dedicació de temps i despeses per provar les noves propostes. Sovint els equips d'educació ambiental són al límit de la supervivència i costa engegar nous projectes, bàsicament per manca de temps i mitjans.

En altres casos es reconeix que no acabem de donar suficient importància a l'avaluació, revisió i seguiment dels nostres programes d'educació ambiental. Cal més flexibilitat / adaptació.

En una visió més profunda es detecta la dificultat de definir paràmetres de qualitat del propi treball i d'avaluar-lo a mitjà i llarg termini, donats el caràcter puntual de moltes experiències educatives o la dificultat de mesurar l'assoliment d'objectius generals i imprecisos.

La recerca destinada a millorar la pràctica educativa en general no té massa pes, i és pràcticament inexistent en el camp de l'educació ambiental al nostre país.

- La recerca es queda a la Universitat i es projecta poc cap a fora (o al menys no arriba a les bases). Segueix havent un abisme entre la recerca i la pràctica quotidiana.

LA MULTIDISCIPLINARITAT DELS EQUIPS D'EDUCADORS AMBIENTALS ÉS FONAMENTAL

1.9.

- La composició dels equips ha de ser funció del lloc i del tipus d'actuació.
- Es parla molt de la multidisciplinarietat en els equips de treball però en realitat la majoria dels membres provenen del camp de l'educació (mestres...) i del camp de les ciències biològiques. I les arts musicals i plàstiques? Quants educadors ambientals coneixeu que siguin músics o pintors o...?

SITUACIÓ LABORAL DELS EDUCADORS AMBIENTALS

3.

ELS EDUCADORS AMBIENTALS SÓN POC RECONEGUTS SOCIALMENT

3.1.

L'educació no és una prioritat pels nostres governs.

Els oficis educatius estan desprestigiats.

. Ciències de l'Educació és la "maria" de les carreres.

Pel que fa als educadors ambientals en l'àmbit no formal, el Departament d'Ensenyament, el professorat formal i la societat no reconeixen prou la seva feina.

. Sovint se'ls considera com a monitors d'esplai i lleure, i fins i tot dins del propi col·lectiu es confon l'educador ambiental amb monitor de natura.

. De vegades la feina d'educador s'interpreta com una situació temporal, associada amb un estudiant que passa per aquesta etapa.

L'EDUCACIÓ AMBIENTAL COM A ACTIVITAT PROFESSIONAL ÉS GENERALMENT POC VALORADA, ESTÀ POC RETRIBUÏDA I MAL DISTRIBUÏDA

3.2.

Existeixen sovint situacions laborals problemàtiques: contractes curts i precaris, remuneracions baixes, llocs de treball inestables, feines temporals i irregulars amb gran exigència de disponibilitat però amb poques garanties d'ocupació plena.

És comú que no s'arribi a obtenir un sou suficient amb aquesta activitat laboral, i els factors esmentats abans fan més difícil compaginar feines o aprofundir en la professionalització en educació ambiental

En general, els educadors ambientals que treballen a l'Administració Pública estan en millor situació des del punt de vista laboral. Tanmateix no sempre es té el reconeixement professional adequat.

. L'administració ens veu més com a comunicadors de polítiques de gestió, que com a creadors de programes i projectes.

Com a causes principals dels problemes laborals s'esmenten l'estacionalitat de les activitats típiques i el fet que els programes d'educació ambiental no es considerin indispensables, de manera que per interessar als usuaris potencials cal ajustar preus i s'obtenen baixos beneficis.

El problema s'agreuja degut a la competència deslleial:

. Moltes cases de colònies ofereixen educació ambiental com un atractiu més del seu producte (a més a més de la piscina, per exemple), no dins un projecte educatiu.

3.3. CAL ACLARIR ELS TERMES D'INTERVENCIÓ DEL VOLUNTARIAT

Els voluntaris constitueixen un col·lectiu força sensibilitzat, que legítimament intenta contribuir a caminar cap a la sostenibilitat i que sovint fa tasques d'educador ambiental.

Però conjugar la dedicació de voluntaris i professionals és complex, i pot produir-se una confusió entre els rols d'uns i altres. Aquesta qüestió l'agreuja el mal ús que de vegades fa l'Administració Pública tant dels professionals com dels voluntaris. Un voluntari mai ha de substituir la feina d'un professional.

Per altra banda, el fet que el voluntariat actuï de forma puntual no l'eximeix de què ho faci amb qualitat. La formació és important.

3.4. L'ÀMBIT DE TREBALL ÉS AMPLI, I HI HAURIA D'HAVER OPORTUNITATS PROFESSIONALS PER ALS EDUCADORS AMBIENTALS, PERÒ LES SORTIDES LABORALS REALS ENCARA SÓN POQUES.

L'educació ambiental té un abast potencial molt més gran que els productes oferts actualment, molt centrats en equipaments i cases de colònies.

Els educadors ambientals no hem de pensar que els productes actuals duraran eternament. Cal mirar de respondre a les necessitats reals i a la problemàtica socioambiental ara i aquí, innovar.

Pel que fa als equipaments, cal guanyar-se l'interés dels mestres, dissenyar programes atractius i concrets, perseguir les administracions, cercar alternatives per tardor-hivern, diversificar les activitats, ampliar els destinataris dels nostres programes, buscar-los fora de les escoles, pensar en els adults.

L'educador ambiental pot ser un especialista que treballi com assessor, com avaluador, com a dissenyador d'activitats ...

Els educadors ambientals hem d'aconseguir que d'aquí a 5-10 anys se'ns tingui més en compte a l'hora de participar en projectes en camps diversos, com l'ensenyament, el benestar social, la cultura o el lleure. Hi ha molta feina a fer.

Ara parlem de...

Els educadors ambientals i la nostra circumstància

Propostes

REFERIDES A LA PRÀCTICA DE L'EDUCACIÓ AMBIENTAL

A

- 1- Definir indicadors i mètodes per avaluar el nostre treball.
- 2- Potenciar la recerca destinada a la millora de la pràctica educativa ambiental mitjançant la coordinació i la col·laboració amb les universitats i altres col·lectius professionals.
- 3- Facilitar la col·laboració, la participació i la comunicació entre els educadors del mateix equip de treball i amb els d'altres col·lectius.
- 4- Crear més mitjans de difusió (revistes especialitzades).
- 5- Establir unes pautes generals en els continguts de l'EA i realitzar una guia d'equipaments, entitats i recursos valorada per un institut independent (creació d'un Institut Català d'Educació Ambiental, a l'estil de l'IEC).
- 6- Acordar uns eixos vertebradors de l'EA (objectius, continguts, procediments) per tal d'ajudar a que tots els esforços siguin en la mateixa direcció.
- 7- Elaborar un codi ètic i els continguts de base que defineixin el marc general dels professionals de l'educació ambiental per sotmetre'ls a aprovació per consens a l'última trobada del Fòrum.
- 8- Crear unes agències territorials que regulin les activitats d'educació ambiental a la seva àrea, prèvia definició d'educació ambiental consensuada per totes les entitats que en formin part.
- 9- Elaborar un mapa territorial d'on fa falta intervenció en educació ambiental, i on calen especialistes. Definir el que cal ara i aquí, i ser conseqüents. Si cal reconvertir centres i equips, fer-ho.

- 10- Realitzar un projecte curricular específicament per a l'educació ambiental i homologar-lo.
- 11- Dirigir l'EA a tots els àmbits i edats, donar-li caràcter constructiu i pràctic i evitar la imatge d'utopisme, buscant la manera de comunicar que no hi ha solucions perfectes als problemes ambientals sinó solucions òptimes.
- 12- Intervenir en l'àmbit familiar a través dels escolars, amb l'elaboració de material curricular centrat en l'àmbit domèstic i de consum i amb activitats dirigides a escolars que impliquin la intervenció dels pares.
- 13- Promocionar les assessories als centres educatius en temes d'EA.
- 14- Desenvolupar l'eix transversal d'EA amb materials d'aplicació i suport.
- 15- Repensar el sentit dels equipaments d'educació ambiental i si es decideix que són necessaris, definir criteris de qualitat que contemplin per exemple:
 - l'ambientalització del propi equipament;
 - la intervenció significativa en el seu entorn proper;
 - els programes i projectes creats;
 - l'equip educatiu.
- 16- Dotar els equipaments d'EA de la infraestructura necessària per tal de poder oferir una pràctica que faciliti els nous reptes de l'EA.
- 17- Fixar índexs de qualitat necessaris per a l'homologació d'un equipament/centre d'educació ambiental.
- 18- Dotar cada zona, per exemple a nivell comarcal, d'un centre d'educació ambiental que funcioni com a centre de recursos i nucli assessor, amb les següents característiques:
 - que conegui la problemàtica de la zona;
 - capaç de generar recursos per al ciutadà, l'escola i qualsevol moviment;
 - capaç de respondre a les necessitats d'aquestes persones i col·lectius;
 - independent de les administracions.

REFERIDES A LA FORMACIÓ

- 19- Promoure un salt qualitatiu que impulsi l'educació ambiental des de la formació inicial i faciliti la formació continuada a través de cursos i propostes clares i de qualitat.
- 20- Facilitar programes i/o estratègies d'actualització de nous conceptes com: Agenda 21, petjada ecològica, ordenació territorial, etc.
- 21- Organitzar cursos sobre pedagogia, didàctica, participació ciutadana, direcció de grups etc.
- 22- Cercar una formació socioecològica. Ens falta conèixer més sobre les persones (i nosaltres mateixos), els seus estils de vida i motivacions, sense fiar-nos massa dels tòpics.
- 23- Oferir una visió global del medi ambient a nivell formatiu, que passi per la interdisciplinarietat. Necessitem formar-nos en diferents especialitats.
- 24- Per tal de fomentar la formació permanent, crear grups de treball formats per professionals de diferents entitats amb l'objectiu de compartir experiències.
- 25- Provocar l'efecte multiplicador: organitzar la formació de formadors.
- 26- Incloure l'EA en el currículum de magisteri, ciències de l'educació...
- 27- Potenciar una llicenciatura d'educació ambiental que integri les ciències ambientals amb aspectes de gestió, legislació i educació ambiental o oferir l'alternativa d'una formació complementària amb assignatures d'aquest caire (i pràctiques) a les altres llicenciatures.
- 28- La formació dels educadors ambientals hauria de ser reconeguda oficialment i reglada. Hi hauria d'haver formes diferents de formació: FP, diplomatures, llicenciatures. El més important en totes elles és, però, la formació educativa.

- 29- Regular la formació i definir varem de qualitat.
- 30- Definir la feina que cal que facin els educadors ambientals en funció de les necessitats reals. La formació requerida pels especialistes haurà de ser funció de les necessitats detectades en cada cas concret.
- 31- Impulsar, a més a més de les propostes formatives, centres d'informació i divulgació de la problemàtica socio-ambiental que estem vivint en aquest moment.

C

REFERIDES A LA SITUACIÓ LABORAL

- 32- Crear un col·legi professional d'educadors ambientals per tal d'ajudar a solucionar problemes de formació, homologació de continguts, establir índexs de qualitat dels equipaments, recolzar la recerca en tots els col·lectius d'educació ambiental, preparar programes de formació, defensar unes condicions de treball dignes, donar suport en temes laborals, legals, administratius, etc.
- 33- Aconseguir que en els diferents Col·legis Professionals es tingui en compte aquest nou camp professional.
- 34- Aconseguir que les activitats d'educació ambiental estiguin exemptes d'IVA.
- 35- Els horaris de treball haurien d'incloure el temps destinat a la formació permanent.
- 36- Vetllar per una més gran estabilitat dels equips conveniant amb les institucions públiques i privades aspectes de formació i de qualitat professional dels equips.

- 37- Per tal de garantir l'estabilitat dels equips de professionals d'educació ambiental i per tal d'evitar malbaratar recursos, crear xarxes d'equipaments/ centres d'educació ambiental que facilitin i desenvolupin en el seu territori els projectes, els estudis i/o les campanyes educatives d'abast nacional. Aquestes xarxes han d'estar basades en els equips heterogenis i estables implicats en el seu entorn que configuren la situació actual a Catalunya.
- 38- Crear xarxes de treball. Organitzar equipaments i altres entitats d'educació ambiental en xarxes de treball substituïnt la competència per la col·laboració.
- 39- Establir un conveni entre treballador i empresari per:
- millorar i unificar les condicions laborals;
 - evitar la competència desleial.
- 40- Crear cooperatives de serveis.

Graella de valoració

Per valorar les propostes farem servir els següents criteris:

Adequació: és concreta i adequada al diagnòstic

Aplicabilitat a curt termini: sembla aplicable abans de 5 anys

Aplicabilitat a llarg termini: sembla aplicable abans de 15 anys

Possibilitat: sembla "tècnicament" (ecològica, econòmica, cultural...) possible

Creativitat: és original, suggeridora, obres noves perspectives...

Conveniència: és socialment desitjable

Altres valoracions (cal indicar-les)

Poseu una creu a les caselles corresponents a les qualitats que creieu que té cada proposta:

	Adequació	Aplicabilitat curt term.	Aplicabilitat llarg term.	Possibilitat	Creativitat	Conve- niència	Altres valoracions
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							

	Adequació	Aplicabilitat curt term.	Aplicabilitat llarg term.	Possibilitat	Creativitat	Conve- niència	Altres valoracions
21							
22							
23							
24							
25							
26							
27							
28							
29							
30							
31							
32							
33							
34							
35							
36							
37							
38							
39							
40							

Ara parlem de...

Els educadors ambientals i la nostra circumstància

Resum de les propostes (Tercera trobada)

A la tarda de debat de la Tercera Trobada del Fòrum 2000 (Cerdanyola del Vallès, 26 i 27 de febrer de 2000) els participants, treballant en 24 petits grups, van seleccionar algunes de les 40 propostes presentades pels grups de debat.

Es van desenvolupar 24 propostes, centrades en els següents temes: 7 sobre formació, 6 sobre equipaments d'educació ambiental, 5 sobre organització col·lectiva i el paper de la SCEA, 2 sobre metodologies, 3 sobre situació professional i laboral i 1 sobre recerca. També cal dir que aquests àmbits temàtics s'intersecten, i són moltes les propostes que n'abarquen més d'un.

Per altra banda, hi ha recurrència en algunes estratègies considerades de màxim interès: treball en xarxa (6 propostes), creació d'un col·legi professional d'educadors ambientals (5 propostes) i creació d'un institut català d'educació ambiental (4 propostes).

En les següents pàgines d'aquest document us oferim un resum d'aquestes propostes. Recordeu que encara no han estat consensuades per la totalitat dels participants al Fòrum.

Principals propostes

● **Crear una xarxa d'intercanvi d'experiències en educació ambiental**

Qui l'ha de realitzar: SCEA.

Públic receptor: Tots els educadors

Àmbit: Catalunya

Accions:

A curt termini:

- Cens d'entitats i d'especialistes.
- Establiment del sistema de funcionament.
- Creació de l'oficina de relacions.

A mig termini:

- Inici del treball en xarxa.
- Incorporació de nous membres i manteniment del funcionament.

Instruments: L'oficina de relacions. El cens de membres definint el tipus d'experiències que aporten.

Recursos econòmics: Subvencions, quotes de socis

● **Promoure grups de treball (associacions, cooperatives..) que actuïn en projectes en diferents àmbits socials**

Qui l'ha de realitzar: Professionals de tots els camps (sociologia, ciència, pedagogia, etc...)

Públic receptor: Públic en general

Àmbit: Escolar, domèstic i social

Accions:

A curt termini:

- Creació d'una xarxa d'informació i cooperació entre les associacions existents.

A mig termini:

- Creació d'una plataforma per recolzar projectes.

A llarg termini:

- Creació de l'espai d'actuació a:
 - escoles
 - centres socials
 - associacions diverses

Instruments: Treball en equip

Recursos econòmics: Aportacions personals, subvencions, remuneració laboral

Confeccionar un mapa de vulnerabilitat ambiental (independentment dels límits administratius) per aplicar programes d'educació ambiental adequats a cada zona.

Qui l'ha de realitzar: Grups de treball interdisciplinaris (amb experiència ambiental), independents de l'administració

Públic receptor: Tothom

Àmbit: Catalunya

Accions:

A curt termini:

- Detecció de problemàtiques
- Recollida de dades
- Anàlisi i abast del problema

A mig termini:

- Creació del mapa i elaboració de propostes d'actuació i programes d'educació i avaluació
- Aplicació de les propostes i els programes d'educació
- Avaluació dels mateixos

A llarg termini:

- Seguiment i revisió.

Instruments: centres d'EA funcionant com a centres de recursos i nuclis assessors, al seu territori.

Recursos econòmics: Administracions.

S'insisteix en el desenvolupament d'una estratègia que dirigeixi l'educació ambiental a tots els àmbits de la població i a totes les edats.

Qui l'ha de realitzar? Professionals en EA

Públic receptor: Alumnes, professionals de la comunicació, polítics, empresaris, associacions, tècnics (població en general)

Àmbit: Tots

Accions:

A curt termini:

- Definició dels objectius i els mètodes per assolir-los desglossat per àmbits (=estratègia)
- Pressupost. Assegurar la implicació pública (local i nacional) i privada en el finançament

A mig termini:

- Avaluació dels objectius assolits. Replantejament dels objectius.
- Continuació de les actuacions proposades.

A llarg termini:

- Elaboració d'un document global de sostenibilitat i coneixement de tots els àmbits

Instruments: Formació i capacitació; informació i comunicació; participació; investigació.

Recursos econòmics: Públics i privats (esponsorització)

- Un grup fa propostes concretes per dirigir-se a diferents "grups-diana":
 - Formació de **voluntaris** del **Fòrum Universal de les Cultures** Barcelona 2004.
 - Assessorament i formació dirigida a tècnics municipals, empreses, etc, en temps d'elaboració d'**Agendes 21** i **ecoauditories**.
- Una altra proposta se centra en **arribar a l'àmbit familiar a través dels escolars**.

Qui l'ha de realitzar? Escola, AMPA, centres de recursos

Públic receptor: Alumnes i famílies

Àmbit: familiar

Accions:

A curt termini:

- Formació del professorat per a la intervenció familiar.
- Diagnosi i situació de l'escola i possibilitats d'assoliment d'objectius.
- Preparació de material curricular.

A mig termini:

- Posada en pràctica el projecte.
- Avaluació de resultats.

A llarg termini:

- Retroalimentació.
- Nous objectius i nous reptes.

Instruments: Assessors i materials curriculars

Recursos econòmics: Departaments d'Ensenyament i de Medi Ambient

Crear un Institut Català d'Educació Ambiental

Entre les funcions que s'atribueixen a aquest Institut destaquen:

- Organitzar la formació en educació ambiental de tota la societat
- Regular la formació dels educadors i definir barems de qualitat
- Establir uns criteris de qualitat mínims dels equips educatius d'EA

A continuació s'exposa un model de proposta per a la creació de l'Institut:

Qui l'ha de realitzar: Promogut per la SCEA, amb participació d'universitats i altres entitats públiques i privades

Públic receptor: Agents educadors

Àmbit: Catalunya

Accions:

A curt termini:

- Creació d'un equip interdisciplinari que elabori el pla d'acció de l'ICEA, inspirat en els resultats del Fòrum 2000, i a la vegada, proposi a l'Administració la creació de l'ICEA.

A mig termini:

- Elaboració per part dels diferents col·lectius implicats:
 - estatus de l'institut
 - establiment de criteris d'EA (continguts)
 - eixos vertebradors
 - guia d'equipaments
 - propostes legislatives

A llarg termini:

- Autoavaluació continuada.
- Recerca.
- Regulació de centres.
- Coordinació i col·laboració amb institucions equivalents a nivell europeu.
- Publicacions.

Instruments: Professionals i espai físic, definició estatutària i autonomia

Recursos econòmics: Socis, Administració (onvenis, subvencions) i esponsorització d'entitats financeres i empresa privada

Diverses propostes se centren en l'objectiu de **garantir la qualitat de la formació i facilitar la formació permanent dels educadors:**

- **Promoure un salt qualitatiu que impulsi l'educació ambiental des de la formació inicial i faciliti la formació continuada a través de cursos i propostes clares i de qualitat.**

Qui l'ha de realitzar: Promoguda per la SCEA. Institucions competents en temes d'ensenyament

Públic receptor: Educadors ambientals, joves, universitaris i indirectament tota la societat

Accions:

A curt termini:

- Canalització de l'oferta educativa existent en educació ambiental.
- Proposta d'una oferta de cursos adequada a les necessitats actuals dels educadors/es (pedagogia, gestió, didàctica...).

A mig termini:

- Creació de cicles formatius de grau mitjà i superior en educació ambiental.

A llarg termini:

- Implementació de l'educació ambiental com a eix transversal en les llicenciatures i diplomatures universitàries (crèdits de lliure elecció, llicenciatura de segon cicle...).
- Consolidació de la formació continuada.

- **Regular la formació dels educadors i definir barems de qualitat**

Qui l'ha de realitzar: Entitats d'educació ambiental, administració pública

Públic receptor: Actuals educadors i nous educadors

Àmbit: Nacional

Accions:

A curt termini:

- Establiment de criteris comuns a totes les propostes de formació en l'àmbit de l'educació ambiental a partir de fòrums, debats... (un grup proposa que sigui un organisme tipus Institut Català d'Educació Ambiental qui deixi clar quins han de ser els perfils dels l'educadors ambientals).

A mig termini:

- Homologació dels diferents tipus de formació existent (cursos, postgraus...) i garantir la seva qualitat.
- Establiment d'una formació reglada (es proposa que sigui similar a educació social en quant a forma).

Un grup proposa la **creació d'una llicenciatura d'educació ambiental**

Qui l'ha de realitzar: Administració pública i Ministeri d'Educació

Públic receptor: Persones que vulguin dedicar-se professionalment a l'educació ambiental

Àmbit: Estatal

Accions:

A mig termini:

- Seleccionar els objectius i continguts de la llicenciatura i elaborar el pla d'estudis (interdisciplinari).
- Pensar en les possibles convalidacions de les formacions prèvies dels alumnes.

A llarg termini:

- Establir la llicenciatura.

Instruments: Institucions públiques, formes de participació i debat i reflexió professional (p. ex.: SCEA)

Recursos econòmics: Partides pressupostàries públiques dedicades a l'educació ambiental

Afavorir la formació interdisciplinària dels educadors ambientals per tal d'obtenir una visió global del medi ambient.

En aquest sentit, un grup fa una proposta per **facilitar programes i/o estratègies d'actualització de conceptes**

Qui l'ha de realitzar: Grup interdisciplinari d'educadors ambientals

Públic receptor: Educadors ambientals en general i els implicats en Agendes 21 en particular

Àmbit: Catalunya

Accions:

A curt termini:

- Constitució del grup interdisciplinari d'educadors ambientals.
- Investigació.
- Creació de recursos i programes

A mig termini:

- Introducció dels temes de medi ambient dins dels departaments que hi estan implicats.

A llarg termini:

- Formació d'una xarxa d'informació i actualització d'informació entre els diferents grups.

● **Fer un fòrum d'educació ambiental, simpòsium o congrés cada dos anys**

Qui l'ha de realitzar: SCEA

Públic receptor: Gent que vulgui assistir-hi més o menys relacionada amb l'EA

Accions:

A curt termini:

- Cicles de conferències de *veus dels experts*.
- Intercanvi de metodologies utilitzades.
- Debats de posicionament. Els debats ambientals punyents arreu del món (inclòs els socials).

● **Impulsar el treball en xarxa als equipaments d'educació ambiental**

Qui l'ha de realitzar: Els equipaments, tant públics com privats

Públic receptor: Els equipaments

Àmbit: Comarcal-nacional

Accions:

A curt termini:

- Recerca de mitjans per trobar-se per zones territorials.
- Creació d'un projecte presentable a l'Administració per obtenir recursos.
- Convocatòria d'una trobada per passar a les propostes de mig termini.

A mig termini:

- Creació d'unes agències territorials que regulin les activitats en la seva àrea.
- Treball amb les universitats.

A llarg termini:

- Coordinació sobre el territori d'una xarxa d'equipaments que treballin de forma coherent.

Instruments: Fòrums. Trobades

Recursos econòmics: Administració, empreses privades

Repensar el sentit dels equipaments

Es considera que els equipaments han de reforçar el seu treball en:

- l'ambientalització de la seva pròpia infraestructura i projecte educatiu.
- la intervenció en el seu entorn, implicant l'administració en la coordinació de recursos d'EA
- assessorar les escoles en el camp de l'EA

Qui l'ha de realitzar: Coordinació d'equipaments a partir de convocatòria àmplia

Públic receptor: directament, els centres d'educació ambiental; indirectament, tots els usuaris

Àmbit: Catalunya

Accions:

A curt termini:

- Convocatòria dels centres.
- Establiment de l'equip de treball que desenvoluparà la proposta.
- Elaboració d'un document o estratègia a seguir.

A mig termini:

- Implicació de l'administració en el desenvolupament de l'estratègia.
- Donar solucions a allò que l'administració no assumeixi a través d'altres agents implicats.

A llarg termini:

- Aplicació de la proposta

Instruments: Equip de treball constituït per l'Administració, els usuaris i els centres

Recursos econòmics: Administració, centres privats, patrocini

Dotar cada zona d'un centre d'educació ambiental que funcioni com a centre de recursos i nucli assessor

Es manté la proposta de que aquests centres compleixin les següents condicions:

- coneguin la problemàtica de la zona (social, ambiental, etc.)
- siguin capaços de generar recursos per al ciutadà, l'escola...
- siguin capaços de respondre a les necessitats d'aquestes persones i col·lectius.

Qui l'ha de realitzar? Una coordinadora de centres

Públic receptor: Tothom

Àmbit: Comarcal amb connexions en xarxa a nivell supracomarcal

Accions:

A curt termini:

- Reunions amb els diferents ens d'EA comarcals.
- Estudi dels recursos existents.
- Viabilitat econòmica.

A mig termini:

- Concreció de les necessitats de la comarca i elaboració del pla d'acció.

A llarg termini:

- Execució del pla i les propostes. Difusió.

Instruments: Entitats i organitzacions amb els seus recursos

Recursos econòmics: Els propis de les entitats, subvencions, mecenatges, patrocinis...

● Definir índexs de qualitat per a l'homologació d'equipaments i serveis d'educació ambiental

Qui l'ha de realitzar: La SCEA a través de tres comissions:

- de professionals de l'EA
- de professionals externs procedents d'altres àmbits
- d'usuaris

Públic receptor: Equipaments d'EA

Àmbit: Catalunya

Accions:

A curt termini:

- Difusió del projecte des de la SCEA.
- Constitució de comissions.
- Treball independent de cada comissió.

A mig termini:

- Posada en comú i treball de redefinició conjunta de les tres comissions.
- Definició dels criteris i índexs de qualitat.
- Elaboració d'un document escrit.

A llarg termini:

- Difusió dels criteris.
- Adaptació i anàlisi dels equipaments i serveis d'educació ambiental en base als criteris definits, a través d'un sistema d'inspeccions periòdiques.
- Avaluació i redefinició.

Instruments: Debat interdisciplinari i elaboració d'un document final.

Crear un col·legi professional d'educadors ambientals

És aquesta una proposta polèmica, però que ha estat desenvolupada per diversos grups. A continuació s'exposa un model de realització:

Qui l'ha de realitzar: Gent amb experiència pertanyent a associacions d'educació ambiental. Promogut per la SCEA

Públic receptor: Professionals de l'educació ambiental

Àmbit: Catalunya

Accions:

A curt termini (1 any):

- Creació d'una comissió per elaborar un projecte de col·legi professional.
- Recerca d'assessorament jurídic.

A mig termini (2 anys):

- Presentació del projecte de col·legi professional per ser aprovat per l'assemblea general de la SCEA.
- Inici d'un procés d'al·legacions, esmenes i debats.
- Creació d'estatuts i posada en funcionament del col·legi.

A llarg termini (5-10 anys):

- Consolidació del col·legi: reconeixement social, desenvolupament d'activitats, solvència econòmica...

Instrument: Projecte i assessorament. Estatuts. Infraestructures bàsiques

Recursos econòmics: Quotes de socis i subvencions

Algunes de les tasques que es proposa que realitzi el col·legi són:

- Formació continuada.
- Coordinació del sector de l'educació ambiental.
- Control de qualitat.
- Preus de serveis, sous...
- Definició de futurs reptes en funció dels canvis socials.
- Fomentar l'esperit crític "constructiu" vers les administracions públiques.